

Térey János

Úttörőház

Ha a Vöröshadsereg útjáról, vagyis a tizenévesek nyelvén a „Vörihariról” nem fordulok le balra, a Béke útjára, a rettegett iskolafogászat felé, akkor alighanem a sarok utáni első, magas, sisakos házba tartok, mert attól délre már a pályaudvari negyed húzódik. A Béke-sarkon túl egyelőre csak a szüleimmel szervezhetek sétákat. Egyszer egy kezelésre várakozó diáktársunk jól bevásárolt háztartási keksz-ből, és kiosztotta a teljes zacskót, csak hogy a fogak közt maradó keksztörmelékkel fölbosszantsa a „henteseket”, akik nem is annyira fizikailag voltak kíméletlenek, mint amennyire modortalanok a kisdiaokkal. A Löwy Sándor Úttörőház színes, ólomüveg ablakai a hét vezért ábrázolták. Löwy Sándor pék volt és pártmunkás, Farkas Vladimir unokabátyja, és kényszertáplálás következtében halt meg a váci börtönben. Hogy Debrecenben járt-e egyáltalán valaha, s hogy ha nem, mi indokolta ezt az elnevezést a korszellemen kívül, arról nem tudok. Az épületet Bálint Zoltán – Bálint András színművész nagyapja – és Jámbor Lajos emelte Hajdú vármegye központjaként, egy hajdani színházszínhely, a Fehér Ló fogadó helyén. A párkányokon vöröskőből faragott, kardos, süveges hajdúk vigyáztak, az épület huszártornyán Árpád fejedelem pirogránit szobra magasodott. Legalábbis Árpádnak mondták azt a hetyke figurát a csúcson. Gyerekkoromban, a hetvenes évek közepén már igencsak elhanyagolt volt az épület, s miközben a vakolata egyre csak hámlott, potyogott róla, elkoszolódtak, barnára pácolódtak a szobrai is. És ott volt még a hét vezér, akik páncélingben és színes, hegyes sisakban, hét nagyon magas és keskeny, színes mozaiküveggel berakott ablakból bámultak ránk. Mint később megtudtam, a Nyolcak festőcsoport alapító tagja, Kernstok Károly művei voltak ők, némelyikük kezében szablya, harci szekerce, íj vagy kürt. Dinamikus csoport volt, a két szélső vezér egész törzsével befelé fordult, a kettes meg a hatos kifelé nézett, vissza órájuk, a hármast meg az ötöst előlnézetben ábrázolta ugyan Kernstok, de megint befelé, arccal a főnök felé fordulva; ilyen módon tekintetük iránya adott hullámzó ritmust az egésznek. Mintha valami forró téma futna végig a társaságon, valami fölvilványozó hírt adnának tovább egymásnak a férfiak, jót vagy rosszat, az most mindegy, lényeg a hírközlés élénk folyamata. Hamar észrevettük, hogy a központi alak, Árpád fejedelem deréktől fölfelé hiányzik közülük, törzsének helyén sima katedrálüveg szomorkodik. Üvegablakként még a fejedelem sem élhette túl a bombázásokat. Évekkel később pótolták a csonka Árpádot, miután a palota úttörőházból megint megyeháza lett, még jóval a rendszerváltás előtt. Azóta Árpád szintén egyenesen a szemünkbe néz.

Térey János (1970, Debrecen). Jelenleg Budapesten él. Babérkoszorú és József Attila-díjas költő, író, drámaíró, műfordító. Legutóbbi kötete: *Káli holtak* (Jelenkor, 2018).

Nagy, szépre csiszolt parkettájú terem, körbefutó stukkós erkéllyel, kazettás mennyezettel. És azok a súlyos csillárok! Külön megcsodáltuk a széles lépcsők rézgyűrűit, addig nem láttunk ilyesmit. Egyik nevelőnk elmagyarázta, hogy régen rézpálcák csatlakoztak hozzájuk, azok alá simult a süppedős, vörös szőnyeg. Szerettünk ide járni, szőnyeg nélkül is magnetizált minket a tér, ez a szocialista aulákhoz képest másféle tágasság, ez az emelkedett légkör. Az összes hajdúváros és falucska címere odafönt sorakozott körben, a nemesi családokéval együtt. De hogy mi mégis mivel foglalkoztunk odabent, a tekintetes vármegyeházán? Már nem tudom, csak sejtem. Legvalószínűbb, hogy ismeretterjesztő előadásokra, szavalóversenyekre és évfordulós ünnepségek véget érni nem akaró sorozatára jártunk. Körjátékokat játszottunk azon a tükörsima, eszelősen ragyogó, csodálatos parkettán (nekünk recsegő és hullámozó hajópadlónk volt odahaza, nagyanyámnak is). Felőtt elvtársak köszöntőit hallgatta a derűs gyermekesereg. A hosszú és pompázatos, cirádás díszráccsal elzárt kapualjban rácsodálkoztunk arra a megfeketedett, bronz domborműre, amely első világháborús csatajelenetet ábrázolt ágaskodó paripákkal, puskával rohamozó huszárokkal egy szétfröccsenő gránát keltette, óriási porfelhőben. „A volt cs. és kir. 16-os huszárezred hősi halottainak emlékére”, olvastuk a betűket. Mi az a cs. és kir.? Tényleg császári és királyi? A ház új gazdái nem vacakoltak vele sokat, hagyták porosodni báró Wesselényi Miklós Játékszíni Társaságának emlékjelével együtt.

„Holnap fényképezés! Kisdobos inget, nyakkendőket kell hozni!”, állt az elsős vonalas füzetemben, a *Maradj csendben!* című versike alatt. Ez a másnapi fénykép lett a kisdobos-tagkönyvbeli portrénk.

*Anyukám alszik, pihen, fáradt,
Elaltatom a babámat.
Búgócsiga nem pörög,
Szép csendesen leülök.*

Diktálás után írtuk, a szerzőre nem emlékszem, az interneten nincs nyoma. Lejegyzésem alatt Katóka néni piros filctollas megjegyzése áll: „Szép!” Általában nem volt annyira szép a kézírásom. A Mókus őrs tagja, majd őrsvezető-helyettese is voltam egy darabig, ezt a Mókus őrsöt, bár szerettük volna, sohasem sikerült Luke Skywalkerre átkeresztelnünk. Ha otthon felejtettem a kék vagy piros nyakkendőmet, megszidtak, és leghátulra állítottak, az iskolában biztosan. Hazazavarni túlzás lett volna. A nyakkendő nem volt elegendő, tartozott hozzá úttörőing és síp is, zsinórzattal, továbbá úttörőöv tábornótűzmotívummal; sőt sötétkék vállpánt, amennyiben tisztséged is volt. Nálunk a jó tanulóknak ezt is vállalniuk kellett, én például kerek egy éven át voltam, muszájból, rajtítkár-helyettes a szintén halk, szelíd és sötét szemüvegű Süveges Györgyi mellett, még nyári képzésre is jártam a Kartács utcai táborba, a művésztelep mellé. Pusztán csak a tanulmányi eredményeink

alapján. Hogy rátermett közösségi emberek vagyunk-e, van-e szervezői vénánk, senki sem firtatta, mivel nem ez volt a szempont, hanem kizárólag az ész, amit az ötöseinkből véltek kiolvasni. Hogy miért kapcsoltak hozzá megbízhatóságot is, igazán nem tudom.

„4803-as számú Eötvös Loránd úttörőcsapat, vigyázz! Zászlónak tisz-te-legj!”, ez a mondat, csapattanácstikárunk, a dauerolt Apagyiné hangján, a lendületével meg a dallamával együtt megvan, de az Eötvös utcai iskolaudvarunkról.

„A dolgozó népért, a hazáért előre!”

„Rendületlenül!”, zúgta vissza a kórus.

A díszteremből egyetlen számottevő programra sem emlékszem. Csakis arra, hogy sötét délutánokon vártuk a villamost hazafelé. Enikő néni egyszer a megállóban ráripakodott Fodor Tibire, aki javasolni merészelt valamilyen terven felüli múzeumlátogatást az iskolai programokon kívül:

„Van apád? Van anyád? Na, ugye. Hát akkor menjél velük, jó? Ne engem nyúzzatok.”

Manapság egy ilyen mondat, vagy legalábbis ez a hangfekvés bármilyen oktatási intézményben nagyfeszültséget gerjesztene. Ma egy ilyen mondatért bemenne az anyuka az iskolába, hogy elbeszélgessen az indulatát fékezni képtelen pedagógussal, és bizonyára volna is következménye a dolognak, de ez az érdes modor abban az időben egyáltalán nem számított kirívónak, még ha én meg is lepődtem rajta. Iskoláinkban rend volt, ahogy hazánkban is. Rendnek kellett lennie, ám az emberi közlés színvonala, a beszédstílus minősége nem számított, mint ahogyan a gyermek méltósága sem. Napi gyakorlat volt a testnevelő- meg a technikatanárok „tockos-” és „barack”-osztása. Tibi nagyot nyelt. Ő csak jót akart, de lám, rövid úton lepasszolták.

